

**АСОЦІАЦІЯ
МІСТ УКРАЇНИ**
СПІЛЬНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ

Демонтаж, ліквідація та списання знищеного майна

Матеріал розроблено в рамках Програми Ради Європи «[Посилення доброго демократичного врядування і стійкості в Україні](#)» консультанткою Тетяною Станкус, у співпраці з Олександром Логіновим, юристом Асоціації міст України

Перелік використаних скорочень:

ОМС	Орган місцевого самоврядування
ОЗ	Основні засоби
Закон № 280	Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР
Порядок № 1314	Порядок списання об'єктів державної власності, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 08.11.2007 № 1314
Наказ № 818	Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання» від 13.09.2016 № 818
НП(С)БО 121	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 12.10.2010 № 1202

Питання 1. В яких випадках доцільно демонтувати (ліквідувати) об'єкт ОЗ?

Відповідь.

Якщо за результатами обстеження пошкодженої внаслідок бойових дій будівлі (споруди) визначено категорію її пошкоджень як III, то рекомендовано виконання **невідкладних робіт з демонтажу** (ліквідації) відповідного об'єкта.

Це впливає з класифікаційних ознак категорії пошкоджень об'єкта, наведених у [додатку 3 до Методики проведення обстеження та оформлення його результатів, затвердженої наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 06.08.2022 № 144](#).

Пояснюється це тим, що такий об'єкт є непридатним для використання за цільовим призначенням, повністю втратив економічну цінність, а наявні пошкодження несучих та огорожувальних конструкцій, їх ступінь та характер свідчить про небезпеку аварійного обвалення об'єкта.

Таким чином, рішення про демонтаж (ліквідацію) приймають щодо об'єктів, які не просто зазнали пошкоджень, а є **фактично зруйнованими**.

Питання 2. Чи підлягає списанню з балансу ліквідований ОЗ?

Відповідь.

У разі ліквідації ОЗ визнання його активом суб'єкта державного сектору **припиняється**. Пряму вказівку на це містить п. 1 розд. VI НП(С)БО 121.

Отже, для цілей бухгалтерського обліку **ліквідація ОЗ є підставою для списання** об'єкта з балансу.

Механізм списання **об'єктів державної власності**, у т. ч. об'єктів незавершеного будівництва (незавершених капітальних інвестицій в необоротні матеріальні активи), ОЗ та інших необоротних матеріальних активів, визначено Порядком № 1314.

Утім, у разі списання об'єктів комунальної власності слід керуватися передусім нормами документів, затверджених на місцевому рівні. Адже саме ОМС здійснюють від імені та в інтересах територіальних громад правоможності щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності.

Це зазначено у ч. 5 ст. 60 Закону № 280.

Варто враховувати, що відповідно до п. 30 ч. 1 ст. 26 Закону № 280 окремі повноваження щодо управління комунальним майном та умови їх здійснення визначаються **виключно на пленарних засіданнях місцевих рад**. Отже, положення про порядок списання комунального майна відповідної територіальної громади має бути затверджено **рішенням відповідної місцевої ради**.

Водночас практика свідчить, що при розробленні таких положень, за основу беруть норми саме Порядку № 1314. Але в будь-якому разі слід керуватися порядками списання майна, які затверджені на місцевому рівні.

Списанню підлягає майно (п. 4 Порядку № 1314):

- яке не може бути в установленому порядку відчужене, безоплатно передане комунальним підприємствам, установам чи організаціям та щодо якого не можуть бути застосовані інші способи управління (або їх застосування може бути економічно недоцільне);

- морально чи фізично зношене, **непридатне для подальшого використання** суб'єктом господарювання;

- пошкоджене внаслідок аварії чи стихійного лиха та відновленню не підлягає;

- виявлене в результаті інвентаризації як нестача.

Але перш ніж приступати до демонтажу (ліквідації) зруйнованих внаслідок бойових дій об'єктів слід пам'ятати:

1) списання майна проводиться виключно **на підставі рішення суб'єкта управління** про надання згоди на його списання (п. 5 Порядку № 1314). Тобто списати будівлю з балансу можна лише **за наявності рішення місцевої ради про надання дозволу на списання комунального майна**;

2) розбирання та демонтаж майна, що пропонується до списання, проводиться тільки **після прийняття відповідним суб'єктом управління рішення** про надання згоди на списання такого майна (п. 21 Порядку № 1314). До моменту прийняття місцевою радою рішення щодо надання дозволу на списання відповідного об'єкта проводити його демонтаж **заборонено**.

Питання 3. Хто визначає непридатність майна?

Відповідь.

Встановленням факту непридатності майна та оформленням відповідних документів займається **комісія зі списання майна**, яка утворюється з числа працівників установи. Але за потреби до її складу можуть бути залучені депутати місцевої ради або інші фахівці. Склад комісії затверджує розпорядчим документом керівник установи.

Разом з тим функції комісії зі списання майна може бути покладено на постійно діючу інвентаризаційну комісію. Головне — чітко відобразити покладення таких обов'язків на відповідну комісію у розпорядчому документі.

Комісія зі списання майна повинна не лише оглянути майно та визначити його придатність/непридатність до використання, але й проконтролювати вилучення з майна, що підлягає списанню, придатних до використання вузлів, деталей та матеріалів, а також їх оприбуткування на відповідні балансові рахунки.

Питання 4. Чи потрібно складати акт на списання? За якою формою?

Відповідь.

Так, за результатами своєї роботи комісія має оформити Акт списання ОЗ (часткової ліквідації) за типовою формою, затвердженою наказом № 818.

Акт складається у двох примірниках. Перший примірник передається до бухгалтерської служби, а другий – залишається у матеріально відповідальній особі, за якою було закріплено списаний об'єкт.

У цьому документі необхідно зазначити: назву об'єкта, його інвентарний номер, первісну (переоцінену) та ліквідаційну вартість об'єкта, суми нарахованого зносу, дату введення в експлуатацію, коротку характеристику об'єкта, технічного стану та причини списання тощо. Витрати, пов'язані з ліквідацією об'єкта ОЗ, а також матеріальні цінності, отримані у результаті розбирання (знесення) будівель і споруд, слід навести в окремому розділі зазначеного Акта – «Розрахунок результатів списання об'єкт».

Питання 5. Що робити з матеріалами, отриманими після списання ОЗ?

Відповідь.

Усі матеріали, отримані в результаті списання ОЗ, **підлягають оприбуткуванню** з відображенням на рахунках бухгалтерського обліку запасів. Непридатні для використання вузли, деталі, матеріали та агрегати слід зараховувати на баланс як вторинну сировину (металобрухт тощо).

Такий порядок дій визначено нормами п. 5 розд. VI НП(С)БО 121.

Водночас варто об'єктивно оцінювати можливість подальшого використання та/або реалізації оприбуткованих матеріалів. Зараховувати на баланс слід лише матеріали, які фактично **відповідають критеріям визнання активом**. Якщо ж їх реалізація та/або подальше використання неможливі, то оприбутковувати такі матеріали **не потрібно**.

Нагадаємо: запаси, отримані у процесі ліквідації ОЗ, оприбутковують **за чистою вартістю реалізації** або в оцінці можливого їх використання, яку визначають виходячи з вартості подібних запасів за наявності їх на балансі та з урахуванням ступеня їх придатності до експлуатації. Якщо ж подібні запаси на балансі установи відсутні, слід виходити з припущення, скільки могли б коштувати такі матеріали у разі реалізації. Для цього у пригоді можуть стати дані Prozorro, OLX тощо.

За результатами оцінки вилучених у результаті ліквідації матеріалів комісія має оформити **акт оцінки матеріальних цінностей**. Законодавством не передбачено типової форми цього документа, тому його оформлюють у довільній формі з урахуванням обов'язкових реквізитів та вимог, передбачених [Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 24.05.95 № 88](#).

Питання 6. Чи потрібно інформувати орган Казначейства у разі оприбуткування матеріальних цінностей після списання майна?

Відповідь.

У разі оприбуткування матеріальних цінностей після списання майна виникають доходи. Тому на відповідну суму потрібно **внести зміни до спеціального фонду кошторису** за власними надходженнями.

Така вимога продиктована нормою [п. 49 Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого постановою КМУ від 28.02.2002 № 228](#).

Збільшення власних надходжень бюджетних установ слід показати за кодом:

- **25010200** «Надходження бюджетних установ від додаткової (господарської) діяльності» — на суму матеріальних цінностей, вилучених під час демонтажу будівлі та залишених для власних потреб (наприклад, ремонту інших будівель, споруд тощо);

- **25010400** «Надходження бюджетних установ від реалізації в установленому порядку майна (крім нерухомого майна)» — на суму матеріальних цінностей, вилучених під час демонтажу будівлі та які плануються до продажу.

При цьому не пізніше останнього робочого дня місяця на вартість вилучених матеріалів потрібно скласти та подати до органу Казначейства у двох примірниках у паперовій або електронній формі **Довідку про надходження у натуральній формі**.

Форма цієї довідки є додатком 25 до [Порядку казначейського обслуговування місцевих бюджетів, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 23.08.2012 № 938](#).

До цього Порядку були внесені зміни [наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження Змін до Порядку казначейського обслуговування місцевих бюджетів» від 30.12.2022 № 477](#), які набули чинності 07.02.2023. Відповідно до цих змін було змінено і саму форму такої довідки.

Як її заповнити за новою формою покажемо на прикладі у наступному запитанні.

Питання 7. Як відобразити операції щодо списання зруйнованого об'єкта ОЗ в бухгалтерському обліку?

Відповідь.

У разі вибуття об'єкта ОЗ з балансу списуються його первісна (переоцінена), балансова вартість та сума зносу. Таким є припис п. 3 розд. VI НП(С)БО 121.

З огляду на це, первісну вартість будівлі або споруди, що підлягає списанню, слід відобразити **за кредитом субрахунку 1013** «Будівлі, споруди та передавальні пристрої». Відповідно, суму накопиченого зносу відповідного об'єкта необхідно показати **за дебетом субрахунку 1411** «Знос основних засобів».

Якщо на момент списання з балансу будівля (споруда) не є повністю зношеною, має певну залишкову вартість, її слід віднести на інші витрати за обмінними операціями – **в дебет субрахунку 8411** «Інші витрати за обмінними операціями». Тобто на суму залишкової (балансової) вартості такого об'єкта робиться запис: Дт 8411 – Кт 1013.

Якщо ж залишкова вартість зруйнованої будівлі (споруди) дорівнює нулю, то такий запис робити не потрібно.

Одночасно із цим слід показати зменшення внесеного капіталу на суму первісної вартості списаного об'єкта ОЗ за **дебетом субрахунку 5111** «Внесений капітал розпорядникам бюджетних коштів» та **кредитом субрахунку 5512** «Накопичені фінансові результати виконання кошторису».

При оприбуткуванні матеріалів після демонтажу зруйнованого майна необхідно відобразити збільшення доходів. Зокрема, слід показати доходи **за кредитом субрахунку:**

- **7112** «Дохід від оприбуткування активів, раніше не врахованих в балансі» — якщо передбачається залишити вилучені матеріали для потреб установи;

- **7211** «Дохід від реалізації активів» — якщо заплановано продаж вилучених матеріалів.

Вилучені під час демонтажу зруйнованої будівлі будівельні матеріали підлягають оприбуткуванню на **субрахунок:**

- **1513** «Будівельні матеріали» — якщо вилучені матеріали залишені для потреб установи;

- **1815** «Активи для розподілу, передачі, продажу» — якщо вилучені матеріали будуть реалізовані.

Зверніть увагу: первісну вартість та суму зносу ОЗ, які вибули за звітний рік, слід відобразити у примітках до річної звітності. Ці показники мають знайти своє відображення у **графіях 7 та 8 розділу I Приміток до річної фінансової звітності (ф. № 5-дс)**. Зокрема, інформація про будівлі та споруди має знайти своє відображення за **кодом рядка 040**. Водночас загальну вартість ОЗ, які вибули протягом звітного року внаслідок списання як непридатні, слід зазначити у **рядку 185**.

Приклад. За результатами огляду зруйнованої внаслідок збройної агресії РФ будівлі рекомендовано виконання невідкладних робіт з її демонтажу (ліквідації). Постійно діюча інвентаризаційна комісія селищної ради підготувала та надала для розгляду на засіданні ради пакет документів для отримання дозволу на списання зазначеного об'єкта.

Після прийняття ОМС рішення про надання дозволу на списання будівлі комісія оформила Акт списання ОЗ (часткової ліквідації) за типовою формою. Акт затверджено головою селищної ради.

Згідно з даними бухгалтерського обліку первісна вартість будівлі становить 1300000 грн, сума накопиченого зносу — 1150000 грн.

Для розбирання будівлі та вивезення будівельних відходів селищна рада звернулася до комунального підприємства. Згідно з актом виконання робіт (надання послуг) загальна вартість робіт становить 100000 грн.

У результаті списання будівлі було оприбутковано будівельні матеріали для ремонту інших будівель та споруд. Загальна вартість оприбуткованих матеріалів згідно з актом оцінки — 30000 грн. На суму вартості вилучених та оприбуткованих матеріалів було складено та надано до органу Казначейства Довідку про надходження в натуральній формі за кодом доходів 25010200.

Демонтаж зруйнованої будівлі підрядним способом

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн	№ МО
		дебет	кредит		
1	Списання зруйнованої будівлі:				
	- на суму нарахованого зносу	1411	1013	1150000	17
	- на суму залишкової вартості (1300000 грн – 1150000 грн)	8411	1013	150000	17
2	Віднесення до накопичених фінансових результатів первісної вартості списаної будівлі	5111	5512	1300000	17
3	Отримано асигнування для демонтажу зруйнованої будівлі	2313	7011	100000	2
4	Виконано роботи з демонтажу будівлі та вивезення відходів	8013	6211	100000	6
5	Перераховано кошти за демонтаж будівлі комунальному підприємству	6211	2313	100000	2, 6
6	Оприбутковано будівельні матеріали, отримані у результаті ліквідації будівлі залишені для потреб установи	1513	2117	30000	4
	Водночас відображено:				
	- дохід від оприбуткування будівельних матеріалів	2313	7112	30000	3, 14
	- касові видатки	2117	2313	30000	3, 4

Довідка № 7
 від 30.08.2023 про надходження у натуральній формі
 за серпень 2023 року
 (місяць)

Дані розпорядника бюджетних коштів

Код за ЄДРПОУ розпорядника бюджетних коштів		4	1	0	3	7	0	8	1													
Найменування розпорядника бюджетних коштів		Дмитрівської селищної рада Одеської області																				
ОДКСУ	Код	1	5	0	0																	
		УДКСУ у Одеській області																				
Бюджет	Код	2	0	7	0	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
		Бюджет Дмитрівської селищної ради																				
КВК	Код	02																				
		Дмитрівська селищна рада																				
Код розпорядника бюджетних коштів відповідно до Єдиного реєстру розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів												9	8	7	0	8						
Рівень розпорядника бюджетних коштів																		1				
КПКВК / ТПКВКМБ	Код	0	2	1	0	1	5	0														
		Організаційне, інформаційно-аналітичне та матеріально-технічне забезпечення діяльності обласної ради, районної ради, районної у місті ради (у разі її створення), міської, селищної, сільської рад																				
Фонд	Код	0	2																			
		Плата за послуги																				
Номер реєстраційного рахун-ку			3	5	4	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4		

(грн, коп.)

Показники	Сума
1	2
Надходження - усього	30000,00
у тому числі: за видами надходжень за кодами класифікації доходів бюджету	
25010200 «Надходження бюджетних установ від додаткової (господарської) діяльності»	30000,00
Видатки - усього	30000,00
у тому числі:	

за кодами економічної класифікації видатків бюджету	
2210 «Предмети, матеріали, обладнання та інвентар»	30000,00
Керівник установи	<u>Петренко</u> (підпис) Петренко О. В.
Головний бухгалтер	<u>Дмитренко</u> (підпис) Дмитренко Г. П.
М.П.	
<u>30</u> <u>серпня</u> 20 <u>23</u> року	
*Зразок є умовним прикладом, всі дані щодо назви установи, ПІБ, посад, номерів тощо є умовним.	